

Έτος ΣΓ'.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1878.

Φυλ. Ε'.

Ο ΠΟΛΥΦΗΜΟΣ

ΠΑΡΑ ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΛΑΟΙΣ.

Μεγάλας ὁμολογουμένως ὀφείλει ὁ ἡμέτερος αἰὼν χάριτας εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον, ἰδίως δὲ εἰς τοὺς Γερμανοὺς φιλόλογους, διὰ τινὰς περιέργους ἀνακαλύψεις, τὰς ὁποίας αἱ ἄοκνοι αὐτῶν μελέται περὶ τινὰ πανάρχαια μὲν, πλὴν ἀείποτε ἐπαγωγὰ ζητήματα, ἔφερον, κατὰ τοὺς τελευταίους πρὸ πάντων τούτους χρόνους, εἰς φῶς. Ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ περιοδικῷ ἐδημοσιεύθησαν ἄλλοτε (*) ὅσα οἱ περὶ τὰ γράμματα ἀσχολούμενοι, κατ' ἐξοχὴν Γερμανοὶ καὶ τότε, ἀναδιφῶντες τὰς ἱστορικὰς ἄλλων ἐθνῶν παραδόσεις, ἀνεῦρον περὶ Προμηθεΐως, τὰς μεγάλας τῶν ξένων αὐτῶν παραδόσεις

σχέσεις πρὸς τὸν ἡμέτερον μῦθον, πρὸ πάντων δὲ τὸ παρ' αὐτῶν πολλαχοῦ διαμφισθητόμενον τοῦ πρωτοτύπου τοῦ μύθου Ἴπάρχει ἕτερος μῦθος, μίαν τῶν ὡραιότερων σελίδων τῆς Ὀδυσσεΐας ἀποτελῶν, ὁ τοῦ Κύκλωπος τοῦ τοσοῦτον εὐφυῶς ἐξαπατηθέντος ὑπὸ τοῦ πανούργου τῆς Ἰθάκης ἥρωος, ἀρχαῖος μὲν ὅσον σχεδὸν καὶ ὁ κόσμος αὐτὸς, καὶ ὅμως διατηρῶν ἔτι διὰ πολλοὺς τὸ θάλαττον τῆς πρωτογόνου καὶ εὐρείας πρωτογόνων ἡμερῶν φαντασίας. Ἐπ' αὐτοῦ οἱ Γερμανοὶ ἀρχαιοδίφαι, ἡγουμένου τούτων τοῦ περιωνύμου *G. Grimm*, ἐνήργησαν ἀρτίως ἀξίας λόγου μελέταις, εἰς τοῦτο καταληγούσας τὸ συμπέρασμα: ὅτι, ἂν ὅχι πανόμοιοι, παραπλήσιοι ὅμως τούτου μῦθοι ὑπάρχουσι παρὰ διαφόροις ἄλλοις λαοῖς, παρ' ὧν πιθανῶς τὸν παρέλαβε καὶ ὁ ἀθάνατος τῆς Ἰωνίας ἀοιδός. Ἄν δι' ὅλους ἐν γένει τοὺς φιλογραμμάτους αἱ μελέται καὶ ἀνακαλύψεις αὗται παρέχωσιν τι τὸ περίεργον, δι' ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους τοῦ με-

(*) Ἴδε Α'. τόμον Ὀμήρου Σελ. 226.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Ε'.)

γάλου ποιητοῦ κέκτηνται ὁμολογουμένως ἰδιαιτέραν ἀξίαν· ἐκ τῆς ἰδέας δὲ ταύτης ὀρμώμενοι καὶ ἐκ τοῦ πονήματος τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος Γερμανοῦ ἀρχαιολόγου ἀρυσθέντες κατὰ πλείστον μέρος αὐτάς, ἐνεκρίναμεν νὰ μεταφέρωμεν συλλήθῃ ἐν ταῦθα περιέργους τινὰς ἰδέας καὶ κρίσεις, τὸν μῦθον αὐτὸν ἀφορώσας.

Α.

Ἐν τῷ ἐννάτῳ τῆς Ὀδυσσεΐας ᾠσματι δ' Ὀμηρος ἀφηγεῖται ἡμῖν τὰ συμβάντα τοῦ ἥρωός του ἐν τῇ νήσῳ Τρινακρία ὑπὸ Κυκλώπων κατοικουμένη. Ὁ Ὀδυσσεύς, ἐνὸς μόνου πλοίου ἐπιβαίνων καὶ ἀφείς τὰ ἄλλα προσωρμισμένα εἰς ἄλλην πλησίον νῆσον, ἀποβαίνει εἰς Τρινακρίαν μετὰ τῶν συντρόφων του· μόλις δ' ἀποβάντες ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἀνακαλύπτουν σπήλαιον ὑπὸ μεγάλων λίθων περικυκλωμένον, ὑπὸ δρυῶν δ' ὠσαύτως καὶ ἐλάτων. Ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ κατοικεῖ ὁ Πολύφημος, οὐδεμίαν μορφήν ἀνθρωπίνην ἔχων, τέρας δ' ὑψηλὸν ὥσπερ βουνὸν ἀληθές· Ἐκλέγει ὁ Ὀδυσσεύς δώδεκα τῶν συντρόφων του, συστήσας δὲ τοῖς ἄλλοις νὰ μὴ μακρυνθῶσι τοῦ πλοίου καὶ λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ ἄσκον πλήρη οἴνου καὶ κάνιστρον μεστὸν ἐδωδίων εἰσέρχεται εἰς τὸ σπήλαιον. Ὁ Κύκλωψ, ὀδηγήσας πρὸς νομὴν τὸ ποιμνίον του, δὲν ἦτο ἐκεῖ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Βλέπουν οἱ περὶ τὸν Ὀδυσσεῆα τυροὺς ἐνδον κανίστρων, πρόβατα καὶ ἀρνία, καὶ τὸν καθικετεύουν ν' ἀρπάσωσι τὰ πάντα καὶ φύγωσιν· ὁ Ὀδυσσεύς πλὴν δὲν τοὺς ἀκούει· θέλει νὰ ἴδῃ τὸ τέρας καὶ παρ' αὐτοῦ νὰ λάβῃ δῶρον ἄξιον ξένου, οἷος ὁ Ὀδυσσεύς. Ἀνάπτουν λοιπὸν μεγάλην πυρὰν καὶ, τοὺς τυροὺς καταβροχθίζοντες, περιμένουν τὸν Κύκλωπα.

Φθάνει μετ' οὐ πολὺ οὗτος μετὰ τοῦ ποιμνίου του, φόρτον μέγαν ξύλων φέρων. Περίτρομοι οἱ Ἕλληνες ζητοῦν νὰ κρυβῶσιν εἰς γωνίαν. Ὁ Πολύφημος, μόνον τὰς πρὸς

ἄμελγμα ἀμνάδας εἰσαγαγὼν ἐν τῷ σπηλαίῳ καὶ φράξας τὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ διὰ λίθου, τὸν ὁποῖον εἰκοσὶν ἅμαξαι δὲν ἤρχουν ὅπως μεταφέρωσι — τοσοῦτον ὑπερμεγέθης ἦτο, — ἀμέλξας δὲ τὰ πρόβατα καὶ πιὼν τὸ γάλα, βλέπει τοὺς ξένους. — «Τίνες εἴσθε καὶ ποῖον τὸ πρὸς τὰς θαλάσσας ταύτας φέρον ὁμᾶς αἴτιον;» — τοὺς ἐρωτᾷ. Τρέμουν ὅλοι ἐκ φόβου, ἅμα ἀκούσαντες τὸν βραγχώδη τοῦ τέρατος βρυχηθμόν. Ὁ Ὀδυσσεὺς μόλαταῦτα ἀποκρίνεται, ὅτι εἶναι Ἕλληνες, ἐκ Τροίας ἐρχόμενοι καὶ εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν ἐπιστρέφοντες. Παρακαλεῖ τὸν Πολύφημον νὰ τοῖς προσφέρῃ δῶρόν τι, ἄξιον τῆς εὐνοίας τῶν θεῶν, ἰδίᾳ δὲ τοῦ προστάτου τῶν ξένων θεοῦ. — «Ἄφρον! τῷ ἀπαντᾷ ὁ Πολύφημος, κρείττονες τῶν θεῶν ἡμεῖς οἱ Κύκλωπες, οὔτε τὸν Δία, οὔτε τοὺς ἄλλους αἰωνίους φοβούμεθα θεοὺς· θέλω δὲ ἀπολύσει, σὲ καὶ τοὺς συντρόφους σου, μόνον ἂν οὕτως ἐγὼ θελήσω!» — Ἐρωτᾷ ποῦ εὐρίσκεται τὸ πλοῖόν των. Ὁ πανοῦργος ὁμῶς Ὀδυσσεὺς ἀποκρίνεται, ὅτι ἐρράγη ἐπὶ τῶν σκαπέλων, πλησίον τῆς παραλίας, ὅτι δὲ μόνος αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ διέφυγον τὸν θάνατον. Ἄλλ' ὁ Κύκλωψ, ἥκιστα ἐκ τοῦ διηγήματος συγκινηθεὶς, ἀρπάζει δύο τῶν ξένων, καὶ, συντρίψας τὰ μέλη των, τοὺς καταβροχθίζει ὡς ἐπιδόρπιον, μεθ' ὃ, χαμαὶ ἐξαπλωθεὶς, κοιμάται ἐν μέσῳ τοῦ ποιμνίου του.

Ἐδύνατο ἀκινδύνως ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ διατρυπήσῃ τὸ στηθος τοῦ γίγαντός διὰ τῆς ῥομφαίας του, σκέπτεται ὁμῶς πῶς θέλουν δυνηθῇ ἀκολούθως ν' ἄρῃσι τὸν φράττοντα τὸ σπήλαιον λίθον, καὶ οὐδὲν πράττει. Ἐγερθεὶς τοῦ ὕπνου ὁ Κύκλωψ καταβροχθίζει, ὡς πρόγευμα, δύο ἄλλους ξένους, μεθ' ὃ αἶρει ἀκόπως τὸν ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ σπηλαίου λίθον, ἐξέρχεται μετὰ τοῦ ποιμνίου του καὶ τὸ φράττει ἐκ νέου, ὥστε ἰδοὺ οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ σπηλαίῳ καθειργμένοι.

Ἀνακαλύπτει ὁ Ὀδυσσεὺς ὑπερμέγεθες ἐκ ξύλου ἐλαίας ῥόπαλον, μακρὸν καὶ χονδρὸν ὥσπερ πλοίου ἱστὸν, τὸ ὁποῖον ὁ Κύ-

κλωψ εἶχεν ἐκεῖ πρὸς ἀποζήρχνσιν. Τὸ πε-
λεκοῦν ὕλον, τὸ λεπτόνουν κατὰ τὴν μίαν
ἄκραν, τὸ σκληρύνουν διὰ τοῦ πυρὸς, ἀκο-
λούθως δὲ τὸ κρύπτουν ἔνδον κόπρου, καὶ
εἰς τέσσαρας πίπτει ὁ κλῆρος ὅπως, ὑπὸ
τοῦ Ὀδυσσεὺς βοηθούμενοι, τυφλώσῃσι διὰ
τῆς δοκοῦ ταύτης τὸ τέρας ὅταν κοι-
μηθῇ.

Περὶ τὴν ἑσπέραν ἐπανέρχεται ὁ Πολύ-
φημος μετὰ τοῦ ποιμνίου. Εἰσάγει ὅλα τὰ
ζῶα ἐν τῷ σπηλαίῳ, τὸ φράττει πάλιν ὅ-
πως κατὰ τὴν ἐπιούσαν, καὶ πάλιν δὲ δύο
ἕτεροι σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεὺς χρησιμεύουν
ὡς δεῖπνόν του. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως τῷ
προσφέρει τότε δοχεῖον πλήρες οἴνου ἐξαι-
ρέτου, τὸν ὁποῖον ὁ Κύκλωψ μεθ' ἡδονῆς πί-
νει. Τὸ τέρας ζητεῖ ἀκολούθως ἀπὸ τὸν Ὀ-
δυσσεῖα νὰ πληρώσῃ ἐκ νέου τὸ δοχεῖον οἴ-
νου καὶ τῷ ὑπόσχεσθαι δῶρον ἐπὶ τούτῳ. Ὁ
Ὀδυσσεὺς τὸν ποτίζει τρίς τὸ πολύτιμον
ρευστὸν, τότε δ' αἱ νοεραὶ δυνάμεις τοῦ
Κύκλωπος ἀρχίζουν νὰ κλονίζωνται καὶ
ἐρωτᾷ τὸν Ὀδυσσεῖα νὰ τῷ εἴπῃ πῶς ὀνο-
μάζεται. Ὁ πανοῦργος υἱὸς τῆς Ἰθάκης τῷ
ἀποκρίνεται ὅτι καλεῖται *Ὀὔτις*, καὶ ἀπαι-
τεῖ τὸ ὑποσχεθὲν αὐτῷ δῶρον. «Θὰ σὲ φά-
γω τελευταῖον πάντων, ἰδοὺ τί δῶρον σοὶ
προσρίζω», — ἀπαντᾷ τὸ τέρας, καὶ εὐθὺς
ἀπεκοιμήθη. Σπεύδουσιν ἀμέσως τότε ὁ
Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐπωφελε-
θῶσι τὴν περίστασιν: πυρόνουν τὴν δοκὸν,
εἰσάγουν τὴν πεπυρακτωμένην ἄκραν ἐν
τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ Κύκλωπος, ὁ δὲ Ὀδυσ-
σεὺς, στρέφων τὴν δοκὸν, ἀποτελειώνει τὸ
ἔργον. Κατακαίονται τὰ βλέφαρα, τὸ δ'
αἷμα ποταμηδὸν ρεῖ ἐκ τοῦ τυφλωθέντος
ὀφθαλμοῦ. Βρυχᾷται, ὠρύεται τὸ τέρας, οἱ
δ' Ἕλληνες περίφοβοι τρέμουσιν. Ἐξάγει ὁ
γίγας τὴν δοκὸν ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ του,
τὴν ρίπτει μακρὰν αὐτοῦ, καὶ μεγαλοφώ-
νως κράζει πρὸς βοήθειάν του ἄλλους Κύ-
κλωπας, γείτονας αὐτοῦ. Συναθροίζονται ἀ-
μέσως περίξ τοῦ σπηλαίου, ὄρθιοι δ' ἔμ-
προσθεν τῆς εἰσόδου, ἐρωτῶσι τὸν Πολύφη-
μον διὰ τί τοὺς ἐξύπνησεν ἐν μέσῳ τῆς
νυκτός· μὴ τυχὸν θνητός τις τοῦ ἥρπασε τὰ

ποιμνία αὐτοῦ ἢ θέλει νὰ τὸν φονεύσῃ;
«Ὀὔτις ἐπεβουλεύθη τὴν ζωὴν μου, ἀπαν-
τᾷ ὁ Κύκλωψ, *Ὀὔτις* ἠθέλησεν ἐπιβούλως
νὰ μὲ φονεύσῃ.» — «Ἄν *Ὀὔτις* ἠθέλησε
νὰ σὲ βλάψῃ, ἄφρων εἶσαι, οὐδὲν γινώσκο-
μεν φάρμακον!» ἀπαντῶσιν οἱ γείτονες Κύ-
κλωπες καὶ ἀπομακρύνονται. Ὁ δὲ Ὀδυσ-
σεὺς ἀγάλλεται, ὅτι διὰ τοῦ ὀνόματος, ὁ-
περ ἔδωκεν ἑαυτῷ, τοὺς ἐξηπάτησεν ὁ-
λους.

Ὁ τυφλὸς ἐντοσοῦτω, βαρύθυμος καὶ ἐκ
τοῦ πόνου στενάζων, ζητεῖ νὰ βαδίσῃ, ψη-
λαφῶν τὰ περίξ ἀντικείμενα. Αἶρει τὸν
φράττοντα τὸ σπήλαιον λίθον καὶ κάθηται
ἐπὶ τῆς εἰσόδου, τὰς χεῖρας ἔχων τεταμέ-
νας ὅπως συλλάβῃ τὸν πρῶτον ἀποπειρα-
θισόμενον νὰ δραπετεύσῃ, εἴτε μόνος, εἴτε
μὲ τὸ ποιμνιον μιγνυόμενος. Ὁ Ὀδυσσεὺς
τότε καταφεύγει εἰς νέον στρατήγημα: δέ-
νει τρεῖς κριοὺς, καὶ τοὺς τρεῖς ὁμοῦ, καὶ
προσδένει ἕκαστον τῶν συντρόφων τοῦ ὑπὸ
τὸν κριόν, τὸν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν, ἐκλέγει
δὲ δι' ἑαυτὸν τὸ μεγαλείτερον καὶ παχύ-
τερον πρόβατον, προσκολλᾷται ὑπὸ τὴν
καιλίαν τοῦ ζώου, οὔτινος τὰ μακρὰ καὶ
πυκνὰ μαλλία τὸν καλύπτουν. Ἄμα ἡ ἡὼς
ἀνέτειλεν, ἐξέρχεται τοῦ σπηλαίου δρομαῖον
τὸ ποιμνιον. Ὁ Πολύφημος, ἐπὶ τῆς εἰσό-
δου πάντοτε τοῦ σπηλαίου καθήμενος, ψαύ-
ει τὰς ράχεις τῶν ζώων, ἐξερχομένων, οὐ-
δόλως ὑποπτευθεὶς τὸ στρατήγημα. Φθάνει
ὁ κριὸς ὁ τὸν Ὀδυσσεῖα φέρων, βραδέως βα-
δίζων τὸν ψαύει καὶ αὐτὸν ὁ Πολύφημος,
τὸν ἐρωτᾷ πῶς, πρῶτος τοῦ ποιμνίου συνή-
θως ἐξερχόμενος, ἐξέρχεται νῦν τελευταῖος
πάντων. — «Ἄς ὠμίλεις, προσθέτει, νὰ
μὲ εἴπῃς ποῦ εἶναι ὁ *Ὀὔτις* κεκρυμμένος,
ἵνα διὰ τοῦ μυελοῦ του ἐπιχρίσω τὰ πλευ-
ρά τοῦ σπηλαίου!» — Καὶ ἀφίνει τὸν
κριόν.

Ἐξελθὼν τοῦ σπηλαίου ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ
μακρυνθεὶς ὀλίγον, λύει τὰ κρατοῦντα αὐ-
τὸν δεσμὰ καὶ ἐλευθερόνει καὶ τοὺς συντρό-
φους του. Ἐπανέρχονται ὅλοι εἰς τὸ πλοῖον
δρομαῖοι, μετὰ χαρᾶς ὑποδεχθέντες ἀπὸ
τοὺς ἐν αὐτῷ, ἐπιβιβάζουν τὸ ποιμνιον, μα-

κρύνονται τῆς παραλίας, ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, ἅπαξ ἐν ἀσφαλείᾳ φρονῶν ἑαυτὸν, μυρίας ἐκπέμπει πρὸς τὸν Κύκλωπα βλασφημίας. Θυμωθεὶς ὁ Πολύφημος, οἶπται λίθον πέραν τῆς ὀλκάδος πεσόντα, ὁ δ' ἐκ τοῦ λίθου σάλλος τῶν κυμάτων ἐπαναφέρει τὸ πλοῖον πρὸς τὴν παραλίαν. Μακρύνονται μόλαινταῦτα πάλιν, φθὰς δ' εἰς ἀπόστασιν μεγαλύτεραν, ὁ Ὀδυσσεύς γνωστοποιεῖ γεγυῖα τῇ φωνῇ πρὸς τὸν Κύκλωπα, ὅτι ὁ τυφλώσας αὐτὸν εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Λαέρτου, ὁ Ὀδυσσεύς. — «Φεῦ! ἀνακράζει ὁ Πολύφημος, ἀρχαία πληροῦται προφητεία· μοὶ προεῖπον ὅτι «χεῖρ τοῦ Ὀδυσσεύος θέλει μεστερήσει τοῦ φωτός.» — Καὶ προσκαλεῖ τὸν ἥρωα νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν ξηρὰν, ὅπου πολύτιμον θέλει τῷ δωρήσει δῶρον, ὅπως ἐπικαλεσθῇ ὑπὲρ τοῦ Κύκλωπος τὴν ἀρρωγὴν τοῦ Ποσειδῶνος, πατρὸς τοῦ Ὀδυσσεύος. Οὗτος πλὴν τῷ ἅπαντᾷ, ὅτι οὔτε ὁ Ποσειδῶν θέλει δυνηθῇ νὰ τῷ ἐπαναφέρῃ τὸ φῶς. — Τείνας δὲ τότε πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας ὁ Πολύφημος, ἐπικαλεῖται τὸν Ποσειδῶνα, ζητεῖ παρ' αὐτοῦ ὅπως μηδέποτε ἐπανίδῃ τὴν πατρίδα τοῦ Ὀδυσσεύος, ἢ ἂν πέπρωται νὰ φθάσῃ ἐν αὐτῇ, νὰ φθάσῃ μετὰ μακρὰς ταλαιπωρίας, ἐνδεῆς, στερημένος τῶν συντρόφων του, ἐπὶ πλοίου ξένου, καὶ νὰ εὕρῃ ἐν δυστυχίᾳ τὸν οἶκόν του.

Καὶ ρίπτει λίθον μεγαλύτερον τοῦ πρώτου, χωρὶς ὅμως νὰ φθάσῃ τὸν Ὀδυσσεά. Πλὴν ὁ λίθος, ἐντεῦθεν τῆς ὀλκάδος τὴν φορὰν ταύτην πεσὼν, τὴν ὠθεῖ διὰ τοῦ σάλλου τῶν κυμάτων πρὸς τὴν νῆσον, ἐνθα εὐρίσκονται τὰ ἄλλα πλοῖα καὶ ὅπου ἀνυπόμονοι οἱ Ἕλληνες περιμένουν τὴν ἐπ' αὐτοῦ τῶν φίλων των. Διανέμονται τότε μεταξὺ αὐτῶν τὸ ποίμνιον τοῦ Πολυφήμου, κρατήσαντες χωριστὰ τὸν κριὸν διὰ τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις τὸν προσφέρει θυσίαν πρὸς τὸν πατέρα θεῶν τε καὶ ἀνδρῶν. Ὁ Ζεὺς ὁμοῦς ἀπορρίπτει τὴν προσφορὰν.

B'.

Κατὰ τὸν δωδέκατον Μ. Χ. αἰῶνα ἐδημοσιεύθη λατινιστὶ βιβλίος, εἰς μοναχὸν Σικελὸν, Ἰωάννην τὸ ὄνομα, ὀφειλομένη καὶ περιέχουσα, μεταξὺ ἄλλων, τρεῖς μύθους, τῶν ὁποίων τὴν καταγωγὴν ἐθεώρησαν Γερμανικὴν οἱ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἱστοριογράφοι. Τὸν ἓνα μόνον ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν μύθων, ἱκανὴν σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὸν ἡμέτερον, παραθέτομεν ἐνταῦθα.

Πανοῦργός τις κλέπτης, τὰς γωνίας ὅλης τῆς χώρας γινώσκων καὶ ἀρχηγὸς συμμορίας ἐντὸς δασῶν καὶ ὄρεων ἐνδιαιτωμένης, μανθάνει ὅτι ἐντὸς δάσους, εἰκοσι λεύγας ἀπέχοντος πάσης ἀνθρωπίνης κατοικίας, ὑπάρχει γίγας, μεγάλης ποσότητος χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου κάτοχος. Ἐκστρατεύει λοιπὸν, ὑπὸ ἑκατὸν συντρόφων ἀκολουθούμενος, μετὰ κόπους δ' ἀτρύτους ἡ συμμορία φθάνει εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ γίγαντος. Ἦτο ἀπὼν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ γίγας, οἱ δὲ κλέπται, ὠφελούμενοι τὴν ἀπουσίαν του, ἀρπάζουν ὅσον χρυσὸν ἐδύναντο νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν. Ἐνῷ ὁμοῦς ἐξήρχοντο μετὰ τῆς λείας των, φαίνεται αἴφνης ὁ γίγας μετὰ ἐννέα ἄλλων γιγάντων. Συλλαμβάνουν ἀμέσως τοὺς κλέπτας καὶ τοὺς διανέμονται μεταξὺ των, ὁ δ' ἀρχηγὸς τῶν κλεπτῶν ἔλαχε κατὰ τύχην εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν γιγάντων. Δένει οὗτος τὰς χεῖρας τῶν αἰχμαλώτων καὶ τοὺς εἰσάγει, ὥσπερ προβάτων ποίμνην, ἐν τῇ καλύβῃ του. Οἱ κλέπται τῷ προσφέρουν ἄδρᾳ ποσὰ πρὸς ἐξαγόρασίν των, ὁ γίγας ὁμοῦς τὰ ἀπορρίπτει ὅλα, τὴν σάρκα των μόνην θέλων καὶ ζητῶν. Ἀρπάζει δ' ἀμέσως τὸν παχύτερον πάντων, τὸν κόπτει εἰς τεμάχια, καὶ τὸν βράζει ἐνδον λέβητος. Καταβροχθίζει οὕτως ἐννέα τῶν κλεπτῶν, προσκαλὼν ἑκάστοτε καὶ τὸν ἀρχηγόν των νὰ μετάρχη τοῦ γεύματος, αὐτὸν δὲ, ὡς ἦττον εὐσαρκον, τὸν προορίζει τελευταῖον πάντων θύμα.

Ὁ πανοῦργος ἐντοσούτῳ κλέπτης λέγει

τότε τῷ γίγαντι· «Πάσχεις, βλέπω, κατὰ τοὺς ὀφθαλμούς. Γινώσκω ἐγὼ ἐν φάρμακον, καὶ ἂν μοὶ χάρις τὴν ζωὴν, ἀναλαμβάνω νὰ σὲ θεραπεύσω.» Σιέρξαντος τοῦ γίγαντος, ὁ κλέπτης χύνει ἔλαιον, ἄλας, θεῖον, ἄσβεστον καὶ ἄλλα παρόμοια ἐντὸς λέβητος καὶ τὰ βάλλει ἐπὶ τοῦ πυρὸς, ὥσπερ ἂν ἤθελε νὰ κατασκευάσῃ ἀλοιφήν. Ἄμα τὸ ἔλαιον ἐβρασεν, προσκαλεῖ τὸν γίγαντα νὰ κατακλιθῇ, καὶ τῷ χύνει τὸ περιεχόμενον τοῦ λέβητος ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ σώματος ὅλου. Ὁ γίγας, τυφλωθεὶς, ἀνορθοῦται ἀμέσως, κυλίσεται ἐν τῷ κονιορτῷ καὶ ὠρύεται, ὥσπερ ταῦρος ἀληθείας. Ἐπὶ τέλους ἐγείρεται, ἀρπάζει ὑπερμέγεθες ρόπαλον, καὶ διατρέχει τὸ σπήλαιον, πλήττων τοὺς τοίχους ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ φονεύσῃ τὸν κλέπτην, ὅστις δὲν δύναται νὰ δραπετεύσῃ, διότι τὸ σπήλαιον μίαν μόνην θυρίδα εἶχε, καὶ ταύτην διὰ δυνατῶν κλείθρων κεκλεισμένην. Διαφεύγει μύλαταῦτα τοῦ ροπάλου τὰς προσβολάς, ἀναρτηθεὶς διὰ κλίμακος, εἰς δοκὸν τινα τῆς στέγης, ἐφ' ἧς μένει ὀλόκληρον ἡμέραν καὶ νύκτα ἀνηρτημένος. Ἄμα ὁμως αἱ δυνάμεις τοῦ ἥρχισαν νὰ ἐκλίπωσιν, ὀλισθήσας ὅσον ἐδύνατο ἀφοριτεῖ, ἀναμιγνύεται μετὰ τῶν προβάτων, ἐκ τῶν ὁποίων εἶχεν ὁ γίγας χίλια περίπου ἐν τῷ σπηλαίῳ του — Ἀναπτύσσει ἐπιτηδειότητα μεγάλην, ἐπανειλημμένως μετὰ τῶν ζώων διερχόμενος μετὰ τῶν κνημῶν τοῦ γίγαντος, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ οὗτος. Ἀνακαλύπτει ἐπὶ τέλους εἰς γωνίαν τινα δέρμα κριοῦ, τὸ περιβάλλεται δ' εὐθὺς τοσοῦτον ἐπιδεξίως, ὥστε τὰ κέρατα συμπίπτουν ἀκριβῶς ἀνω τῆς κεφαλῆς του.

Ὅτε τὰ πρόβατα ἐξήρχοντο ὅπως βοσκήσωσι μόνα των, μετὰ τῶν κνημῶν τοῦ γίγαντος διερχόμενα, τὰ ἠρίθμει οὗτος καὶ ἐκράτει τὸ παχύτερον ἵνα τὸ φάγῃ. Ὁ κλέπτης, τὸ δέρμα τοῦ κριοῦ περιβεβλημένος, ἀποπειράται νὰ ἐξέλθῃ μετὰ τῶν προβάτων· ὁ γίγας ὁμως, παρατηρήσας ὅτι ὁ κριὸς ἐκεῖνος ἐζύγιζε πλειότερον, τὸν ἐμποδίζει. «Δὲν θὰ μοῦ φύγῃς, τῷ φωνά-

ζει. Θὰ μοῦ κρατήσῃς συναναστροφὴν καὶ θὰ στολίσῃς σήμερον τὴν γαστέρα μου.» Πιδᾷ ὁ κριὸς καὶ φεύγει, πλὴν ὁ γίγας τὸν συλλαμβάνει πάλιν, ἀλλὰ καὶ πάλιν τῷ διαφεύγει. Ἐπὶ τὰς ἡμέρας ἐπαναλαμβάνεται τὸ στρατήγημα. Τὴν ἐξδόμην ἐπὶ τέλους, ἀρπάσας ὁ γίγας τὸν κριὸν καὶ καταστενοχωρημένος μὲ τὰς ἐπανειλημμένας φυγῆς ἀποπείρας του, τὸν ρίπτει ἐκτὸς τοῦ σπηλαίου, κραυγάζων. «Ὑπαγε νὰ σὲ φάγουν οἱ λύκοι!»

Ἄμα ὁ κλέπτης εὐρέθη ἐκτὸς τοῦ σπηλαίου, ἐκβάλλει τὸ δέρμα καὶ λέγει τῷ γίγαντι, ὅτι ἀπέδρα ὀριστικῶς. Ὁ γίγας τῷ ἀπαντᾷ, ὅτι οὔτε δίκαιον εἶναι, οὔτε ἀρμόζει ν' ἀφήτῃ νὰ μακρυνθῇ ἄνθρωπος τοσοῦτον ἐπιτηδεῖος καὶ εὐφυῆς, χωρὶς νὰ τῷ δωρήσῃ τι, καὶ τῷ ρίπτει δακτύλιον, ὅπερ ἔφερεν εἰς χεῖρας, μεγάλης ἀξίας. Ὁ κλέπτης, ἀγνοῶν ὅτι τὸ δακτύλιον περιέκλειε μαγικὸν θέλγητρον, τὸ βάλλει εἰς τὸν δάκτυλόν του· ἀμέσως δ' ἀρχίζει ἐπανειλημμένως καὶ ἀκουσίως αὐτοῦ φωνάζων : «Ἐδῶ ! Ἐδῶ !» Οὕτως ὁ γίγας, γινώσκων πάντοτε ἤδη ποῦ εὐρίσκεται ὁ ἐχθρὸς του, τὸν κυνηγᾷ καθ' ὅλον τὸ δάσος. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐπειδὴ ἦτο τυφλός, προσκρούει ἀκαταπαύστως κατὰ τῶν δένδρων· πλὴν τὰ μεγάλα του βήματα τὸν ἐπαναφέρουν οὐχ ἥττον πρὸς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον κυνηγᾷ. Ἐρχεται στιγμή καθ' ἣν ὁ γίγας τείνει τὴν χεῖρα νὰ τὸν ἀρπάσῃ, ὁ κλέπτης τότε παρατηρεῖ, ὅτι τὸ δακτύλιον τὸν ἠνάγκαζε νὰ φωνάζῃ οὕτω. Ζητεῖ νὰ τὸ ἀποσπάσῃ τοῦ δακτύλου του, πλὴν δὲν τὸ κατορθώνει. Ἐπὶ τέλους τὸ θραύει διὰ τῶν ὀδόντων του, αἱ φωναὶ παύουν ἀμέσως, καὶ ὁ κλέπτης σώζεται.

Ἐν ἀρχαιοτέρᾳ ἔτι τῆς ἀνωτέρω ἐποχῇ ἀπαντῶμεν μῦθον ὁμοιον περίπου παρὰ τοῖς Σέρβοις.

Ἱερεὺς τις, ὑπὸ νεαροῦ μαθητοῦ αὐτοῦ συνοδευόμενος, ἀνήρχετο ὄρος ὑπὸ πυκνῶν δασῶν κεκαλυμμένον. Ἡ νῆξ τοὺς κατέλα-

βεν, ὅτε βλέπουσι φῶς μακρόθεν λάμπον· διευθύνονται πρὸς τὸ φῶς καὶ φθάνουν εἰς σπήλαιον κατοικούμενον ὑπὸ γίγαντος ἑνα μόνον ὀφθαλμὸν ἔχοντος ἐν μέσῳ τοῦ μετώπου. Τὴν εἰσοδὸν τοῦ σπηλαίου ἐφραττε λίθος τοσοῦτον μέγας, ὥστε ἑκατὸν ἄνθρωποι δὲν ἐδύναντο νὰ τὸν σείσωσιν· ὁ γίγας ὁμῶς μακρύνει ἄνευ δυσκολίας τὸν λίθον, εἰσάγει τοὺς ξένους καὶ τὸν ἐπαναθέτει εἰς τὴν θέσιν του. Ἀνάπτει πυρὰν μεγάλην, παρὰ τῇ ὁποίᾳ οἱ δύο ὁδοιπόροι ἐρχονται νὰ θερμανθῶσι. Τοῦς πλησιάζει τότε ὁ γίγας καὶ τοὺς ἀρπάζει ἐκ τοῦ αὐχένος, ἵνα ἴδῃ τίς τῶν δύο εἶναι παχύτερος. Προτιμήσας δὲ τὸν ἱερέα, τὸν τρυπᾷ διὰ σούβλας καὶ τὸν ψήνει ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Περίτρομος μένει ὁ νεανίας, ἰδίως βλέπων, ὅτι δὲν δύναται νὰ φύγῃ. Κάθεται ὁ γίγας καὶ ἀρχίζει νὰ καταβροχθίζει τὸν ἱερέα, προσκαλέσας καὶ τὸ παιδίον νὰ μετέσχη τοῦ φαγητοῦ. Τὸ παιδίον προφασίζεται, ὅτι δὲν ἔχει ὀρεξιν, πλὴν ὁ γίγας ἐπιμένει, καὶ τὸ βιάζει νὰ φάγῃ. Τὸ παιδίον, προσποιούμενον ὅτι τρώγει, κατορθώνει νὰ ρίψῃ μακρὰν του, ὅ,τι ἔφερον εἰς τὸ στόμα. «Φάγε, φάγε, τῷ λέγει ὁ γίγας μὴ παρατηρήσας, ὅτι ἔρριψε τὴν τροφήν, φάγε, διότι αὔριον θὰ φάγω καὶ σέ!»

Μετὰ τὸ γεῦμα τὸ τέρας ἐξαπλοῦται πλησίον τοῦ πυρός, τὸ δὲ παιδίον ἀρχίζει κόπτον τεμάχιον ξύλου. «Τί θὰ τὰ κάμῃς;» τὸ ἐρωτᾷ ὁ γίγας. — «Τίποτε, ἀπαντᾷ τὸ παιδίον· διασκεδάζω οὕτως, ὅταν φυλάττω τὸ ποίμνιόν μου.» — Ἀποκοιμᾶται τότε ὁ γίγας. Τῷ βυθίζει εὐθὺς τὸ παιδίον τὸ ξύλον, ὅπερ εἶχεν ἐτοιμάσει καὶ τὸν τυφλώνει. Μανιωδὲς τὸ τέρας ἀνορθοῦται, ὠρύεται. «Ἐνα ὀφθαλμὸν εἶχον καὶ μοῦ τὸν κατέστρεψες, κραυγάζει. — Δὲν θὰ μοῦ διαφύγῃς!» Τείνει τὰς χεῖρας πρὸς τὴν εἰσοδὸν τοῦ σπηλαίου, βεβαιωθείς δ' ὅτι ἦτο κεκλεισμένη, στρέφεται πρὸς τὰ ἔσω καὶ ψηλαφῶν ζητεῖ τὸ παιδίον. Ματαίως πλὴν. Ὁ νεανίας φονεύσας κριὸν καὶ περιβληθεὶς τὸ δέρμα του, ἠνώθη μετὰ τῶν προβάτων, ἀφθόνων ἐν τῷ σπηλαίῳ. Ἀμα

ἡ ἡμέρα ἀνέτειλεν, ὁ γίγας αἶρει τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκβάλλει ἀνὰ ἑν τὰ πρόβατα. Ἀμα ἦλθε τοῦ παιδίου ἡ σειρά, ὁ γίγας τὸ ἀρπάζει καὶ τὸ ρίπτει καὶ αὐτὸ μετὰ τῶν ἄλλων προβάτων. «Μὴ μὲ ζητεῖς πλέον ἐν τῷ σπηλαίῳ, φωνάζει μετ' οὐ πολὺ ὁ νεανίας, σὲ διέφυγα!»

Ὁ γίγας τῷ προσφέρει τότε δακτύλιον. «Λάβε τὸ δακτύλιον αὐτὸ, λέγει, διὰ νὰ ὁδηγῇς τὰ πρόβατα· ἄνευ αὐτοῦ δὲν θὰ σοὶ ὑπακούσουν. Μόλις ἤγγιξε τὸ δακτύλιον καὶ ὁ δάκτυλός του κολλᾷ ἐπ' αὐτοῦ· τὸ πανοῦργον ὁμῶς παιδίον ἀρχίζει πηδοῦν πέριξ τοῦ γίγαντος μὲ τρόπον ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ τὸ συλλάβῃ· ἐνθυμηθὲν δ' αἶφνης, ὅτι εἶχε μαχαίριον ἐπ' αὐτοῦ, κόπτει ἀδιστακτικῶς τὸν δάκτυλόν του, τὸν φέροντα τὸ δακτύλιον. Καὶ διαφεύγει τὸν γίγαντα, τὸν ὁποῖον μυκτηρίζει, ὁδηγοῦν συγχρόνως τὸ ποίμνιον. Τὸ κυνηγᾷ ὁ γίγας, φθάνουν δ' οὕτω καὶ οἱ δύο πλησίον μεγάλης λίμνης. Πλησιάζει τὸ παιδίον τὴν λίμνην πηδῶν καὶ συρίζον, ἵνα φέρῃ τὸ τέρας παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ὑδάτων. Ἀμα τὸ ἔφερον ὅπου ἤθελε, τὸ ὠθεῖ πρὸς τὴν λίμνην. Τὸ τέρας πνίγεται, τὸ δὲ παιδίον ὁδηγεῖ ἐν θριάμβῳ παρ' ἑαυτοῦ τοῦ τέρατος τὸ ποίμνιον.

Οἱ Ἀραβες ἔχουσι καὶ αὐτοὶ τὸν ἀνάλογον μῦθόν των. Τὸν ἀπαντῶμεν ἐν τοῖς Ἀραβικοῖς μύθοις, ἐνθα ὁ Σινβάδ διηγείται τὰ συμβάντα τοῦ τρίτου ταξειδίου του. Ἡ τρικυμία ρίπτει τὸ πλοῖόν των ἐπὶ παραλίας νήσου κατοικουμένης ὑπὸ νάνων, τεσσάρων σπιθαμῶν ὕψος μετρῶντων καὶ πρὸς πίθηκας ὁμοιοζόντων. Ὁ Σινβάδ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ διατρέχουν καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς διευθύνσεις τὴν νῆσον, ὑπὸ φυτῶν μόνον τρεφόμενοι, ἀνακαλύπτουν δ' ἐπὶ τέλους πύργον μέγαν ἐπ' αὐτῆς. Ἀνοίγουν τὴν ἐξ ἐθένου παμμεγέθη θύραν τοῦ πύργου καὶ εὐρίσκονται ἀπέναντι μεγάλης αὐλῆς, ὅπου παρατηροῦν διάφορα μαγευτικοῦ σκεύη: πυ-

ρὰν, ὅστ'α καὶ ὀβελοὺς φοβεροὺς τὴν ὄψιν.

Ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε πρὸς τὴν δύσιν, ὅτε αἶφνης ἤρξατο ἡ γῆ νὰ τρέμῃ. Ἄνθρωπος, μαῦρος καὶ ὑψηλὸς ὥσπερ φοινικόδενδρον, εἰσέρχεται διὰ τῆς αὐτῆς θύρας, τὴν ὁποίαν εἶχον ἀφίσει ἡνεωγμένην οἱ ναυαγοί. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ γίγαντος λάμπουσιν ὡς ἀνθρακες πεπυρακτωμένοι, τὸ δὲ στόμα του εἶναι μεγαλείτερον ἀπὸ τὸ τῆς καμήλου· οἱ κυνόδοντες αὐτοῦ εἰσὶ μακροὶ ὥσπερ δόρατα, ἐπὶ δὲ τῶν μακρῶν του ὤμων κρέμονται ὥτα ὅμοια μὲ ἐλέφαντος ὥτα· οἱ ὀνυχές του ἐπὶ τέλους ὁμοιάζουν μὲ σαρκοδόρων ὀρνέων ὀνυχας. Ἐντρομοὶ γενόμενοι οἱ δυστυχεῖς ναυσιπόροι, πίπτουν λειπόθυμοι ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου.

Ὁ γίγας κάθηται ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος μέρους τῆς αὐλῆς, ἰδὼν ὅμως τοὺς ναυαγοὺς ἀνορθοῦνται ἀμέσως. Ἀρπάζει τὸν Σινθάδ, τὸν ὁποῖον ψηλαφεῖ καὶ στρέφει περὶ ἑαυτὸν, ὥσπερ κρεοπώλης πρόβατον. Ἰδὼν ὅμως αὐτὸν πολὺ ἀδύνατον, τὸν ἀφίνει καὶ ἀρχίζει ἐξετάζων ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς ἄλλους, ἕως οὗ ὁ λαχνὸς πίπτει ἐπὶ τοῦ καθ' αὐτὸ πλοιάρχου τοῦ πλοίου, ὡς παχυτέρου τῶν ἄλλων. Τὸν ἀρπάζει ὡς στρουθίον, τοῦ διατρυπᾷ τὸ σῶμα μὲ σιδηροῦν δόρυ, εἰς τρόπον τοιοῦτον ὥστε ἡ αἵχμη ἐξέρχεται ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς. Ἀνάπτει ἀκολούθως πυρὰν μεγάλην, τὸν ψήνει ἐπ' αὐτῆς, τὸν κατακόπτει εἰς τεμάχια καὶ τὸν καταβροχθίζει. Ἐξαπλοῦται ἔπειτα ἐπὶ τοῦ ἀνωγαίου καὶ ρογχαλίζων ἀποκοιμάται.

Ἄμα δ' ἡ ἡὼς ἀνέτειλεν, ὁ γίγας ἐξέρχεται τοῦ πύργου. Οἱ ναυαγοί, προαισθανόμενοι τὴν περιμένουσιν αὐτοῦ τύχην, διατρέχουν τὴν νῆσον ὁλόκληρον, ζητοῦντες γωνίαν τινὰ, ὅπου νὰ κρυβῶσιν. Οὐδεμίαν ὅμως τοιαύτην εὐρόντες, ἐπανέρχονται τὸ ἑσπέρας εἰς τὸν πύργον, ὅπου ἐπιστρέφει μετ' οὐ πολὺ καὶ ὁ γίγας. Ἐκλέγει τότε νέον θῦμα, τὸ καταβροχθίζει καὶ αὐτὸ, ὅπως τὸ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ἀποκοιμάται πάλιν.

Τὴν ἐπιόυσαν, ἀφοῦ τὸ τέρας ἐξῆλθεν, ὁ

Σινθάδ διακοινώνει τοῖς συντρόφοις τοῦ σχεδίου δραπετεύσεως, ὅπερ συνέλαβε. «Νὰ κατασκευάσωμεν, τοῖς λέγει, μὲ ταῦς κορμούς αὐτοὺς τῶν δένδρων σχεδίας, ἐκάστη τῶν ὁποίων νὰ φέρῃ τρεῖς ἐξ ἡμῶν, καὶ τὰς ὁποίας δένομεν εἰς τὸ παράλιον. Δοκιμάζομεν ἀκολούθως νὰ φονεύσωμεν τὸν γίγαντα. Καὶ ἂν μὲν ἐπιτύχωμεν, περιμένομεν ἐν ἀνέσει κανὲν πλοῖον νὰ διέλθῃ ἐντεῦθεν· ἂν ἀπεναντίας ἀποτύχωμεν, ἐπιβαίνομεν τῶν σχεδιῶν καὶ φεύγομεν, καὶ ἂν ἀκόμη πέπωται νὰ διακινδυνεύσωμεν νὰ πνιγῶμεν.» Παραδέχονται ὅλοι τὸ σχεδίου καὶ ἐπανέρχονται εἰς τὸν πύργον, ὅπου φθάνει μετ' ὀλίγον καὶ ὁ γίγας. Ἐκλέγει καὶ πάλιν ἕνα τῶν θαλασσοπόρων καὶ δειπνᾷ ἐκ τῶν σαρκῶν του, ἅμα ὅμως ἐκοιμήθη, ὁ Σινθάδ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ πυρώνουν τὰ δόρατα, ὡς ὀβελοὺς χρησιμεύοντά τῳ γίγαντι, τὸν ὁποῖον δέκα τῶν ρωμαλεωτέρων ἐκλέγονται ἵνα φονεύσωσιν. Ἀρπάζει ἕκαστος αὐτῶν ἕν δόρυ, πλησιάζουν τὸ τέρας, οὗτινος ὁ ρογχαλισμὸς ὁμοιάζει μὲ κεραυνοῦ θροντήν, καὶ βυθίζουσιν ὅλοι συγχρόνως τὸν πεπυρακτωμένον σίδηρον ἐν τῳ ὀφθαλμῳ του. Ἐκβάλλει ἀμέσως κραυγὰς τοσοῦτον τρομερὰς ὁ γίγας, ὥστε πίπτουσιν ὅλοι χαμαὶ ἀνεστραμμένοι καὶ ἀπέλπιδες διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποπείρας. Μετὰ τοῦτο ὁ γίγας ὀρμᾷ ἐκτὸς τοῦ πύργου.

Ὁ Σινθάδ καὶ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ ἐξέρχονται ἀπὸ ὀρθρου βαθέως. Διατρέξαντες πανταχόθεν τὴν νῆσον καὶ διὰ φυτῶν τραφέντες, ἐκάθησαν παρὰ τὸν αἰγιαλόν. Ἄν τὸ τέρας δὲν ἀναφανῇ περὶ τὸ ἑσπέρας, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, σημεῖον ὅτι ἀπέθανεν. Αἶφνης ὅμως ἀναφαίνεται ὁ γίγας, ὑπὸ δύο ἄλλων γιγάντων ὀδηγούμενος καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ὁμοίων του. Οἱ δυστυχεῖς ναυσιπόροι ἐπιβαίνουνσι δρομαῖοι τῶν σχεδιῶν ταιν καὶ ζητοῦν νὰ μακρυνθῶσιν εἰς τὸ πέλαγος, πλὴν τρέχουν οἱ γίγαντες ὠρνόμενοι καὶ βλασφημοῦντες καὶ ρίπτουσιν ὑπερμεγέθεις λίθους κατὰ τῶν φυγάδων, τοὺς ὁποίους φονεύουν ὅλους, πλὴν

τοῦ Σινδὰδ καὶ δύο ἐκ τῶν συντρόφων του. Ἡ σχεδία τούτων, ἀφοῦ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς διήλθε κυμαινομένη εἰς θάλασσαν ταραχώδη, ρίπτεται ἐπὶ τέλους ἐπὶ παραλίπῃ μᾶλλον φιλοξένου, ὅπου εὐρίσκονται ἐκτὸς κινδύνου.

Γ'.

Πολλὰ ἄλλα εἰσέτι, πλὴν τῶν ἀνωτέρω, ἐδυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ θέματος, περὶ οὗ ἐνταῦθα πρόκειται, τὰ πλεῖστα μάλιστα ἐξ αὐτῶν εἰς χρόνους πολλῶ ἀρχαιοτέρους τῶν ἀνω ἀναγόμενα· τὴν παρὰ τοῖς Ὀγούζοις, φυλῇ Τουρκο-Ταρταρικῇ, παράδοσιν περὶ τοῦ Τεπέ Γοεζ, ὅστις κατὰ πολλὰ ὁμοιάζει τὸν ἡμέτερον Πολύφημον. Μονόφθαλμος καὶ ὁ Τεπέ Γοεζ οὗτος, ἐπὶ τοῦ μετώπου δηλαδὴ φέρων ἓνα ὀφθαλμὸν, οἶδε γυνῆς κύκνου σχῆμα φερούσης, ἔνδον σπηλαίου ἐπὶ τῶν ὀρέων διαιτώμενος καὶ ληστού βίον διάγων, καταβροχθίζει, ἀφοῦ πρότερον τοὺς σφάζει, ὅσους ὁδοιπόρους ἢ κακὴ των μοῖρα τῷ προσφέρει, μάχεται ἀνδρείως πρὸς τοὺς κατ' αὐτοῦ ἐκστρατεύσαντας Ὀγούζους, καὶ δι' ἐνὸς δένδρου, ὅπερ ἐκρίζωσας ρίπτει κατ' αὐτῶν, φονεύει πεντήκοντα, ἐπτάκις ἀποκρούει τοὺς ἐχθροὺς του, ἐπὶ τέλους δὲ φονεύεται ὑπὸ τοῦ Βισσά, ὅστις καὶ οὗτος τὸν τυφλώνει προηγουμένως, ἐπὶ τῆς πυρᾶς πρὸς τοῦτο προπαρσκευάσας ὑπερμέγεθες μαχαίριον. Καὶ ὁ Βισσά δ' οὗτος εἰς τὸ αὐτὸ στρατήγημα καταφεύγει, κριὸν φονεύσας καὶ περιβληθεὶς τὸ δέρμα του, ἵνα μεταξὺ τῶν προβάτων διαφεύγων ἐξαπατήτῃ τὸ τυφλωθὲν ἤδη τέρας.

Ἐδυνάμεθα ὡσαύτως ν' ἀναφέρωμεν ἕτερον παρὰ τοῖς Ρωμύνοις μῦθον περὶ γίγαντος, τὸν ὅποιον τρεῖς ἀδελφοὶ μεταξὺ τῶν ὀρέων περιπλανηθέντες ἀπαντῶσι καὶ ὅστις, ἀφοῦ τρώγει τοὺς δύο ἐξ αὐτῶν, τυφλοῦται ὑπὸ τοῦ νεωτέρου διὰ τοῦ ζέοντος λίπου, τῶν σωμάτων τῶν ἀδελφῶν του.

Καὶ ἐνταῦθα τὸ τέρας πρόβατα ἐποίμαινε, καὶ ἐνταῦθα δ' ὡσαύτως, ἀφοῦ ὁ νεώτερος τῶν ἀδελφῶν κοιμώμενον τὸ ἐτύφλωσε, φονεύει πρόβατον καὶ περιβληθεὶς τὸ δέρμα του, διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐξέρχεται τῆς ποιμνῆς. Ἐπὶ τέλους καὶ ἐνταῦθα ὁ τυφλωθεὶς γίγας ζητεῖ διὰ δακτυλίου ἐπιβούλου νὰ δελεάσῃ τὸ παιδίον, τὸ δακτύλιον ἅμα περιβαλὼν τὸν δάκτυλον τοῦ νεανίου, ἀρχίζει νὰ φωνάζῃ: «Ἐδῶ, τυφλὲ, ἔδῶ!» ὁ δὲ νεανίας ὑπὸ τοῦ τέρατος διωκόμενος, τὸν φέρει πλησίον λίμνης, κόπτει ἐκεῖ τὸν δάκτυλόν του καὶ τὸν ρίπτει μετὰ τοῦ δακτυλίου ἐν τῇ λίμνῃ, ὅπου τὸ τέρας καταπίπτον πνίγεται.

Δὲν ἀναφέρωμεν τὸν παρὰ Φίναις περὶ τοῦ δαίμονος Κάμου, μονοφθάλμου κατὰ τὸ μέτωπον καὶ τούτου τέρατος, ἐπίσης δὲ καὶ αὐτοῦ τυφλωθέντος ὑπὸ τοῦ Γύλφου διὰ μακροῦ δόρατος, ἐπὶ τῆς ἐστίας πυρωθέντος· τὸν παρὰ τοῖς Ρώσσοις περὶ ἀνωνύμου ἥρωος, μονοφθάλμου καὶ τούτου, ἐξαπχτούμενου ὑπὸ αἰχμαλώτου του, ὅστις ὠρελούμενος τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς τῷ ἵπῳ σπᾶ τὸν μόνον ὀφθαλμὸν, ἀκολουθῶν δ' ὑπὸ κριοῦ δέρμα δραπετεύει· ἐπὶ τέλους τὸν ἐν τῇ Γερμανικῇ μυθολογίᾳ περὶ τοῦ διαβόλου ἀπαντῶμενον ὁμοιον περίπου μῦθον, ἅπαντας σπουδαίως σχετιζομένους πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σχεδίου κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐξυφανθέντας.

Τοὺς παραλείπω, βραχυλογίᾳ χάριν.

Αἱ δὲ σχέσεις ἐκάστης τῶν μυθιστορικῶν τούτων διαφόρων παραδόσεων πρὸς τὰς ἄλλας, ἢ σχέσεις ἰδίως τοῦ ἡμετέρου πρὸς τοὺς τῶν ἄλλων λαῶν μύθους, καὶ ταῦτα οἰκοθεν παρουσιάζονται εἰς τοῦ ἀναγνώστου τὸν νοῦν. Οὐχ ἥττον περιληπτικὴ τις παραβολὴ ἐκείνου πρὸς τοὺς κυριωτέρους τούτων δὲν εἶναι ὅλως περιττή. Ὁ Ἑλληνικὸς μῦθος φαίνεται ἔργον χωριστὸν, ἀνεξάρτητον καὶ διαφέρει τῶν ἄλλων ὡδῶν τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἡ διήγησις, ἀφελὲς ἅμα καὶ φυσικὴ, ἐκφράζει τὸ ἀρχαῖον ἐπικὸν ὕψος ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἀγνότητι. Ὁ Ὅμηρος ἀπεικονίζει ἐνταῦθα φύσιν παρθένον ἔτι,

ὅπου τὰ ἀνθρώπινα ἦθῃ εἰσέτι δὲν εἰσέδυσαν, ἐν ὅλῳ τῷ ἀγρίῳ αὐτῆς μεγαλείῳ ἀναπτυσσομένην. Ἐδῶ μόνον ἀπαντᾷ τις γίγαντας τερατώδεις, εἰς οὐδεμίαν πίστιν, εἰς οὐδένα νόμον ὑπεύκοντας, ἔνδον σπηλαίων διαιτωμένους καὶ εἰς ἄγρια πάθη ὑποβεβλημένους. Πρῶτον ἤδη κάτοικοι χώρας πεπολιτισμένης προσεγγίζουσιν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, καὶ ὁ ἀθάνατος Ἄοιδος ἐξαίρει ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τὸν ἥρωα, ἐν ᾧ συγκεντροῦται τὸ ὕψιστον τῆς ἑλλ. εὐφυΐας ἰδεώδεις.

Ὁ ὑπὸ τοῦ Σικελοῦ μοναχοῦ ἀφηγούμενος μῦθος, κατὰ πολλὰ ἄλλα ὁμοιάζων τὸν ἡμέτερον, διαφέρει κατὰ τοῦτο αὐτοῦ, ὅτι ἐνταῦθα καὶ ὁ γίγας δὲν εἶναι μονόφθαλμος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐξορύττουν διὰ μέσου κοινοτέρου. Τὸ στρατήγημα τοῦ Οὐτις ἐλλείπει ἐπίσης, ὁ δὲ κλέπτης διαφεύγει διὰ τρόπου ἄλλου ἢ ὁ Ὀδυσσεύς. Οὐχ ἦττον ὁ τρόπος τῆς διαφυγῆς ταύτης, ἐν γένει δ' ἡ λύσις τοῦ μύθου τούτου φαίνεται κάπως φυσικωτέρα τῆς τοῦ ἡμετέρου. Ὁ τρόπος τοῦ κλέπτου, καταφεύγοντος ἐπὶ τῆς στέγης ἐπὶ μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ἡ ὑπὸ τὸ δέρμα ἐνὸς μόνου κριοῦ, ἀντὶ τριῶν, φυγὴ τὸν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τρόμον τοῦ κλέπτου ζωηρῶς ἀπεικονίζουσα, εἶναι ἰσχυρὰ συστατικὰ τῆς φυσικότητος ταύτης.

Ἐν τῷ ἀραβικῷ ὡσαύτως μύθῳ βλέπομεν τὸν γίγαντα διώκοντα καὶ αὐτὸν, ὅπως τὸν Πολύφημον, μετὰ τῶν ὁμοίων του τὸν τυφλώσαντα αὐτὸν ἐχθρὸν, ρίπτοντα λίθους κατὰ τῶν φυγάδων καὶ μετὰ δύο μόνον συντρόφων του σωζόμενον. Ἐνταῦθα ὁμοίως ὁ Σινθὰδ παρουσιάζεται φρονιμώτερος, μὴ ἐρεθίζων ἀκολούθως δι' ὕβριστικῶν λόγων τὸν γίγαντα. Τὸ ἰδίως περίεργον ἐν τῷ μύθῳ τούτῳ εἶναι, ὅτι ἀπαντῶμεν γίγαντας ἐν μέσῳ νάνων ζῶντας καὶ τοὺς νάνους ἀναγκάζοντας τοὺς ναυαγοὺς νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸ πλοῖόν των. Ἐπὶ τέλους ὁ μῦθος τοῦ Τεπέ Γοεζ ὁμοιάζει κατὰ τοῦτο μὲ τὸν τοῦ Ὀμήρου, ὅτι καὶ ἐνταῦθα τὸ τέρας φέρει ἓνα μόνον ἐπὶ τοῦ μετώπου ὁ-

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Ε΄.)

φθαλμόν, ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ τυφλοῦται διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου μὲ τὸν ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ ἐνταῦθα δὲ προφητεία πληροῦται. Τὸ δακτύλιον μόνον, ἐπεισάδιον καὶ εἰς ἄλλους τῶν ἀνωτέρων μύθων ἐπαναλαμβάνομενον, τὸν καθιστᾷ διάφορον κατὰ τὴν λύσιν. Οὐτε ἐπίσης ἀπαντᾷ τις τὸ ἐπίθετον, εἰς ὅπερ καταφεύγει ὁ Ὀδυσσεύς καὶ τὸ ἐπεῖον μόνον ἐν τῇ περὶ διαβόλου Γερμανικῇ μυθολογίᾳ ἀνευρίσκωμεν.

Καί τοι διαφέρουσαι πρὸς ἀλλήλας αἱ μυθικαὶ αὗται παραδόσεις ὡς ἐκ τῶν χωρῶν ἐνθα ἐγεννήθησαν καὶ τῶν ἐποχῶν καθ' ἃς συνελήφθησαν, — ἡ μεταξὺ αὐτῶν συγγένεια, τὸ κοινὸν τῆς καταγωγῆς αὐτῶν ἰδίως, καταφαίνονται μολταῦτα. Ὁ Διὲς φρονεῖ ὅτι ὁ Ὀμηρος, ταξιδεύων, ἤκουσέ που ἀτελῶς ἀφηγούμενον τὸν μῦθον αὐτὸν, τροποποιήσας δὲ καὶ συμπληρώσας καὶ καλλωπίσας αὐτὸν, τὸν ἐξέθηκε. Πολλοὶ ἴσως οἱ μὴ συμφωνοῦντες μὲ τὴν ἰδέαν ταύτην, καὶ ὁμοίως, ἂν τις λάβῃ ὡς βάσιν πάντων τὸ Ὀμηρικὸν ποίημα ἀρχικὸν σημεῖον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὅλοι οἱ ἄλλοι κατάγονται, διατὶ πολλαὶ λεπταὶ καὶ ὠραῖαι ἰδέαι, εἰς ἐκεῖνον ἀπαντῶμεναι, νὰ μὴ ἐπαναληφθῶσι καὶ εἰς τοὺς λοιπούς; Πλὴν δὲ τούτου οἱ Καρηλιανοὶ, οἱ Ἑσθονες, οἱ Φίναι καὶ τότε ἄλλοι λαοὶ, παρ' οἷς ὁ μῦθος αὐτοῦ ἦ ὁμοίος περίπου αὐτῷ ὑπάρχει, πόθεν δύναται τις νὰ ἐξαγάγῃ ὅτι ἐγνώρισαν τὸν Ὀμηρον;

Ἀρχαιότερος τῶν ἄλλων ὁμολογουμένως ὁ ἡμέτερος, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ μολταῦτα καὶ πρωτοτύπου φαντασίας ἀποκλειστικὸν ἔργον, διότι τὸν ἀπαντᾷ τις καὶ σήμερον ἐτι μεταξὺ τῶν παναρχαιοτάτων παραδόσεων λαῶν τῆς βορείου Εὐρώπης, εἰς προϊστορικὰς ἐποχὰς ἀρχαιοτέρας τῆς Ἰλιάδος ἀνσγόμενον. Ἐπομένως καὶ ἐνταῦθα τοῦ Διὲς ἡ γνώμη φαίνεται ἡ μᾶλλον πρὸς τὴν ἀλήθειαν πλησιάζουσα. Ποῖον ἄλλως τε θέμα ἀνέκαθεν εἶχον καὶ αἰετοτε θὰ ἔχωσιν αἱ τοιαῦται μυθικαὶ παραδόσεις, ἡ ν' ἀπεικονίζωσι τὴν μεταξὺ στοιχείων ἐναντίων πρὸς ἀλλήλα διηνεκῇ πάλιν; τὴν πάλιν

τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς πρὸς τὴν ὑλικὴν δύναμιν, τοῦ καλοῦ πρὸς τὸ κακόν, τῶν Ἀγγέλων πρὸς Δαίμονας; Τῶν τοιούτων, τελείων ἢ ἀτελῶν, γνησίων τῆς ἀνθρωπίνου φαντασίας ἔργων, οὔτε τὴν ἡλικίαν ἐδυνήθη ἢ θέλει ποτὲ δυνήθῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίσῃ ἢ ὀρίσῃ, οὔτε τὸ μέρος, ὅπου πρῶτον ἐξηλήθον εἰς φῶς. Εἰς οὐδεμίαν ὀριστικὴν ἐποχὴν ἀναγόμενα καὶ πανάρχαια ὅσον ἴσως ὁ κόσμος αὐτός, λίκνον καὶ κοιτίδα ἔχουσι τὸν δαιμόνιον ἀνθρώπινον νοῦν, πατρίδα δὲ τὴν ὑφήλιον.

B.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΑΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

(κατὰ Λαμαρτινον.)

Ἡ λυρικὴ ποίησις εἶναι καθ' ὅλους τοὺς τόπους καὶ εἰς ὅλας τὰς γλώσσας ἡ μυστηριώδης ἐκείνη δῆλωσις τοῦ νὰ ψάλλῃ τις, ὁσάκις ἡ ψυχὴ ἡμῶν κυριεύεται ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἐκείνων ἐμπνεύσεων, αἵτινες ἐπιτείνουσι τὰς διαθέσεις τῆς φαντασίας μέχρις ἐνθουσιασμοῦ ὅστις δύναται νὰ ᾔναι ποιητικὸς, θρησκευτικὸς, πατριωτικὸς ἢ ἐρωτικὸς. Ἡ κατάστασις αὕτη τῆς ψυχῆς ὠνομάσθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἱερὰ μανία. Θεός, ἔρως, πατρίς εἶναι αἱ συνήθεις ἐμπνεύσεις τῶν μεγάλων λυρικῶν, διότι θρησκεία, ἔρως καὶ πατρίς εἶναι αἱ ὑψηλότεραι, αἱ κυριώτεραι καὶ αἱ γενικώτεραι συγκινήσεις τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλ' οἱ ἐξέχοντες μεταξὺ τῶν λυρικῶν ποιητῶν εἶναι ἀναντιρρήτως οἱ ψάλλοντες ὕμνους καὶ προσευχὰς πρὸς τὸν Θεόν. Ὁ ἔρως εἶναι ὁ ἐνθουσιασμός τῆς καρδίας, ἡ πατρίς εἶναι ὁ ἐνθουσιασμός τῆς γῆς, πλὴν ἡ προσευχὴ εἶναι ὁ ἐνθουσιασμός ὃν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν. Μολονότι εἶναι ἀδύνατον νὰ διαιρέσῃ τις τὰς ἀδιαιρέτους δυνάμεις τῆς νοητικῆς ἡμῶν φύσεως, ὀνομάζομεν ψυχὴν, ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν ἰδεῶν, τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς αὐτοῦ ἡμῶν ὑπάρξεως ὅπερ εἶναι τὸ μᾶλλον διακεκριμένον τῶν αἰσθήσεων μας

καὶ ὅπερ συγχέεται μᾶλλον μετὰ τῆς θείας οὐσίας.

Ὀνομάζομεν ἐπίσης ψυχὴν, ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν γραμμάτων, τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς αὐτοῦ ἡμῶν ὑπάρξεως τὸ ὅποιον ἔχει μᾶλλον σχέσιν μετὰ τῆς καρδίας ἡμῶν, ἡγουν τὸ παθητικόν, φιλόστοργον καὶ περιπαθὲς μέρος τῆς διανοίας.

Ἡ ψυχὴ, οὕτως ἐννοουμένη, εἶναι τὸ θειότερον, τὸ ἐντελέστερον, τὸ αἰσθητικώτερον καὶ τὸ ἐκφραστικώτερον τῶν νοητικῶν ἡμῶν δυνάμεων. Δι' αὐτῆς ὁ διαλογισμὸς ἔχει καρδίαν καὶ διὰ τῆς αὐτοῦ ταύτης καρδίας ἡ συγκίνησις τῆς ψυχῆς καταντᾷ μᾶλλον ζῶσα ἐν ἡμῖν καὶ μᾶλλον μεταδοτικὴ ἐκτὸς ἡμῶν.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὰ μόνον βιβλία ἀληθῶς ἀθάνατα εἶναι ἐκεῖνα ἅτινα ἐγράφησαν μὲ ψυχὴν, καὶ ὅσον περισσότερα ψυχὴ ὑπάρχει εἰς ἐν βιβλίον, εἰς ἓνα ποιητὴν, εἰς ἓνα ῥήτορα, εἰς ἓνα ἱστορικόν, τόσον περισσότερο θὰ εἶναι βέβαιοι ὅτι θέλουν ἀπολαύσει τὴν ἀθανασίαν ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ πνεῦμα, ἡ φαντασία, καὶ αὐτὴ ἡ εὐφυΐα δὲν δύναται τίποτε, μόνον ἡ ψυχὴ δίδει ζῶν διότι δι' αὐτῆς μόνον αἰσθανόμεθα. Ἡ ἀνθρωπότης εἶναι λοιπὸν μᾶλλον αἰσθητικὴ ἢ διάνοια. Ἡ διάνοια εἶναι ψυχρὰ, ἐνῶ ἡ ψυχὴ εἶναι θερμὴ, διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἶναι καὶ γόνιμος. Ἰδοὺ τὸ ἐξαίσιον καὶ διαρκὲς μυστικὸν μερικῶν ἀνδρῶν καὶ μερικῶν βιβλίων, πλὴν εἶναι μυστικὸν τὸ ὅποιον δὲν δύναται τις νὰ ὑποκλέψῃ, διότι εἶναι τὸ μυστικὸν τοῦ Θεοῦ. Ἡ ψυχὴ λοιπὸν, διὰ ν' ἀνακεφαλαιώσωμεν τὴν ἰδέαν μας, εἶναι ἡ εὐφυΐα τῆς καρδίας. Ἡ ψυχὴ εἶναι κατὰ συνέπειαν ἡ ἐπουσιώδης μεγαλοφυΐα τοῦ λυρικοῦ ποιητοῦ ἢ τοῦ ῥήτορος, διότι ὁ ποιητὴς ἢ ὁ ῥήτωρ δὲν θὰ παράξουν ποιητικὰς, ἐρωτικὰς ἢ πατριωτικὰς συγκινήσεις εἰμὴ ἀναλόγως τῆς συγκινήσεως αὐτῶν. Δὲν θέλουσι ψάλλῃ ἢ δὲν θέλουσιν ὁμιλήσει περὶ καρδίας εἰμὴ ὅποτε αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἔχουσι περισσότεραν καρδίαν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Τοῦτου τεθέντος, ἃς εἰπώμεν ὀλίγα τινὰ περὶ ἱερᾶς ποιήσεως ἰδίως, περὶ τοῦ προφη-